BAKI DÖVLƏT UNİVERSİTETİ
TARİX FAKÜLTƏSİ

5102.01 “ETNOQRAFIYA VƏ ETNOLOGIYA” İXTİSASI

DOKTORANT VƏ DİSSERTANT HAZIRLIĞI ÜZRƏ FƏLSƏFƏ DOKTORU PROQRAMINA QƏBUL İMTAHANININ

PROQRAMI

Fakültə Elmi Şurasının sədri
________________İbrahim Zeynalov
Fakültə Tədris Metodik Şurasının sədri
_________________Mehman Abdullayev

Bakı 2026

Tərtib edənlər:
Dos. Kərəm Məmmədov, t. ü. e.d., prof. Bünyadova Şirin

Elmi redaktor: **t.e.d.prof. İsmayılzadə Qüdrət**

Rəyçilər:
t. ü. e.d., prof Quliyeva Nərgiz Malik qızı
t. ü. e.d., Quliyeva Vəfa Ağakərim qızı

ETNOQRAFIYA VƏ ETNOLOGIYA

İZAHAT VƏRƏQİ

Etnoqrafiya və etnologiyanın əsas problemləri. Tarixi qaynaqlar əsasında aparılan elmi araşdırmalar nəticəsində əldə edilmiş nəticələrin tədris prosesinə cəlb edilməsi. Tələbələrin bilik səviyyəsinin təkmilləşdirilməsi və dərinləşdirilməsi üçün problem xarakterli mühazirə və məşğələ mövzularının müəyyənləşdirilməsi. Ayrı-ayrı mövzular üzrə başlıca qaynaqların və tarixi ədəbiyyatların tövsiyə edilməsi.

Mövzu 1. ETNOQRAFİYA VƏ ETNOLOGIYANIN PREDMETI.

Etnoqrafiya elminin tədqiqat obyekti. Etnos nədir? Etnik birliyin əlamətləri. Etnos nəzəriyyəsi problemi. Etnoqrafiyanın digər elmlərlə əlaqəsi (tarix, ədəbiyyat, coğrafiya, psixologiya və s.). Elmin yaranma tarixi. Etnoloji fikir tarixi. Bir elm kimi etnologiyanın formalaşması və müasir dövrdə (XX-XXI əsrlərdə) onun inkişafı. Etnoloji tədqiqatın metodları (yazılı mənbələrin öyrənilməsi, şifahi şərhlər, arxeoloji materiallar, müqayisəvi dil bilimi, statistik metodlar, çöl tədqiqatı). Xarici ölkələrdə etnologiyanın inkişafı. Təkamülçülük (evolyusionizm) və nümayəndələri (E.Taylor, Q.Spenser, A.Bastian, L.H.Morqan). Diffuzionizmin nümayəndələri. (F.Ratsel, L.Frobenius, F.Qrebner, K.Vissler, U.Rivers). Sosioloji məktəb nümayəndələri (E.Dürkqeym, L.Levi-Brül). Funksionalizm nümayəndələri (R.Turnvald, B.Malinovski, A.Radkliff-Braun). Amerika tarixi-etnologiya məktəbi nümayəndələri (F.Boas, A.Kreber). Etnopsixoloji məktəb nümayəndələri (A.Kardiner, R.Benedikt, M.Mid) Strukturalizm (G.Evans-Pritçard, K.Levi-Stros, F.de Sossür). Mədəni relyativizm (M.Xerskoviç). Yeni təkamülçülük-Neoevolyusionizm (L.Vayt, D.Stüard, M.Xarris). Etnologiyada yeni konsepsiyalar (M. Qlükman, R.Nidxem, M.Qodelye, K.Melisso, K, Girts, R. Terner) Rus etnologiya elminin yaranması (D.N.Anuçin, V.Q.Boqoraz, V.İ.İoxelson, L.Y.Şternberq) və onun XX əsrdə inkişafı (Y.V.Bromley, S.A.Tokarev, N.N.Çeboksarov, M.Q.Levin, V.A.Tişkov, S.V.Lurye və s.) Azərbaycanda etnoqrafiya elminin yaranması və müasir dövrdə inkişaf səviyyəsi.

Mövzu 2. ETNOQRAFİYA ELMİNİN MƏNBƏLƏRİ VƏ TƏDQİQAT ÜSULLARI.

Arxeoloji, antropoloji, folklor, linqvistika, arxiv və muzey materialları. Yazılı mənbələr (şairlərin, mütəfəkkirlərin, dövlət xadimlərinin, səyyahların, salnaməçilərin əsərləri). Çöl tədqiqat işləri (bölgələr üzrə ekspedisiyaların təşkili). Etnoqrafik məlumatların toplanma üsulları, vasitələri və təhlil qaydaları. Dünya ölkələrində etnoqrafik müəssisə və təşkilatlar: Ali məktəblər. Elmi tədqiqat institutları (akademiyalar). Muzeylər. Beynəlxalq yığıncaqlar. Dövrü mətbuat və nəşrlər.

Mövzu 3. DÜNYA XALQLARININ TƏSNİFATI.

Coğrafi təsnifat. Tarixi-etnoqrafik əyalətlər anlayışı. Təsərrüfat-mədəni tiplərə görə təsnifat. İqtisadiyyatın (təsərrüfat və mədəniyyət) qarşılıqlı əlaqəsi. Dil təsnifatı. Morfoloji və geneoloji sistemlər. Dillərdə ailə, budaq, qrup, dialekt. İzolə olunmuş dil ailələri. Antropoloji təsnifat. İrq haqqında anlayış, onların yaranmasının əsas səbəbləri. Böyük və kiçik irqlər. Antropoloji tiplər. Keçid və qarışıq irqi qruplar. Etnik birliklərin sosial-tarixi

təsnifatı. Etnik birliklərin əsas tipləri: tayfa, tayfa birlikləri, əyalət icması, antik dünya qövmü, orta əsr qövmü, millət, super millət. Etnik və etnoqrafik qrupların fərqi. Dünya xalqlarının etnik tarixi. Etnik tarix və etnogenez anlayışları. Etnik birliklər və irqi tiplər (irqi nəzəriyyələrin tənqidi). Etnik proseslərin öyrənilməsi zərurəti. Dünya əhalisinin say artımı. Koloniyalar, miqrasiyalar. Müasir etnik proseslər - konsolidasiya və inteqrasiya.

Mövzu 4. AVSTRALİYA VƏ OKEANİYA XALQLARI

Avstraliya və Okeaniya xalqlarının tarixi-mədəni bölgələr üzrə bölgüsü: Avstraliya-Tasmaniya, Melaneziya, Mikroneziya və Polineziya. Miqrasiyanın qədim axınları. Papuasların əjdadları. Avstroneziyalılar. Qədim Okeaniyalıların birliklərinin tənəzzülü, Melaneziyanın qərb və şərq adalarının məskunlaşması. Polineziyalıların mənşəyi. Fici arxipelaqından Tonqa və Samoa adalarının məskunlaşdırılması. Polineziya etnik birliyinin və mədəniyyətinin formalaşması. Te Ranqi Xiroanın Polineziyanın məskunlaşması haqqında nəzəriyyəsi. Tur Xeyerdalın Polineziya adalarının məskunlaşması probleminin tədqiqi. Mikroneziyalıların mənşəyi. Avstraliya və Okeaniyanın müstəmləkəyə çevrilməsi və bunun nəticələri. Dünyanın müxtəlif xalqlarının Avstraliyaya köçü. Yerli əhalinin rezervasiyalarda yerləşdirilməsi. Yerli əhalinin qədim mədəniyyətinin dağılması. Azadlıq mübarizəsi. Avstraliya və Okeaniyanın müasir mədəniyyəti. Avstraliya və Yeni Qvineyanın daxili ərazilərində qədim mədəni xüsusiyyətlərin qorunub saxlanılması. Mədəniyyətlərin bir-birinə təsiri, Okeaniya adalarında mədəni ənənələr və yeniliklər.

Mövzu 5. AVSTRALİYA XALQLARI

Avstraliya aborigenlərinin dilləri. Maddi mədəniyyət: məşğuliyyətləri, ovçuluq, yığıcılıq və köçəri həyat tərzi. Sadə evlər, yeməkləri odun əldə olunması. İctimai təşkilat. Tayfa, fratriya nikah münasibətləri, nəsil, lokal qruplar, ailə, təqdis adətləri. Mənəvi mədəniyyət: inamlar, totemizm, magiya, miflər, xalq yaradıcılığı, rəqslər, təsviri sənət. Ənənəvi mədəniyyətin saxlanılması. Qəsəbələrdə və maldarlıq düşərgələrində yaşayan aborigenlərin tayfa məişətinin itirilməsi. Yerli əhalinin müasir yaşam tərzi və hüquqları. Avstraliyalı ingilislər, onların mədəni özünəməxsus xüsusiyyətləri. Dini müxtəliflik.

Mövzu 6. YENİ QVİNEYA XALQLARI

MELANEZİYA XALQLARI. Papuaslar. Onların dilləri. Maddi mədəniyyət: məşğuliyyətləri, ovçuluq, balıqçılıq, tropik əl əkinçiliyi, ev heyvanları. Yaşayış məskən və ev tipləri, kişi evləri, yeməkləri. Geyim və bəzəklər. Sənətkarlıq: ağacişləmə. Sənətkarlıq: toxuculuq, dulusçuluq, daş balta, tapı istehsalı. İctimai quruluş: nəsli icma, heterogen icma, qonşuluq icması. Ailə münasibətləri, ikili ailə. Mənəvi mədəniyyət: inamlar, totemizm, magiya, kəllə kultu, xalq yaradıcılığı, xristianlıq. Patriarxata keçid, kənd icması, gizli kişi ittifaqları. Ənənəvi mübadilə formaları. Kula. Kapitalist münasibətlərinin daxil olması. Xristianlaşma.

Mövzu 7. YENİ KALEDONİYA VƏ LUAYOTE ADALARININ XALQLARI

Kanaklar. Dil mənsubiyyəti. Maddi mədəniyyət: suvarma əkinçiliyi, yaşayış məskənləri, dairəvi evlər. qayıq istehsalı İctimai quruluşun xüsusiyyətləri, tayfa təşkilatı. Ailə münasibətləri, ata nəsli. Mənəvi mədəniyyət: ənənəvi mədəniyyətin

avropalaşdırılması. Vahid etnosun konsolidasiya prosesi. Hind mənşəli əhalinin sayının artması

Mövzu 8. POLİNEZİYA XALQLARI HAVAY ADALARI XALQLARI YENİ ZELANDİYA XALQLARI MİKRONEZİYA XALQLARI

Bütün Polineziya xalqlarının dil, antopoloji quruluş və ənənəvi mədəniyyət yaxınlığı. Yerli xalqın metisləşməsi. Dillər. Maddi mədəniyyət: məşğuliyyətləri, əl əkinçiliyi, balıqçılıq, ev heyvanları. Sənətkarlıq: tapı istehsalı, ağacişləmə və daşişləmə. Ənənəvi və müasir yaşayış məskən və evləri. Ənənəvi və müasir geyim və bəzəklər. Yeməklər. Dənizçiliyin inkişafı. Qayıq növləri. Dənizçiliyin inkişafı. Keçmişdə ictimai təşkilat. Kasta bölgüsu. Kahinlər kastası. Ailə münasibətləri: böyük patriarxal ailə. Qonşuluq icması. Mübadilənin zəif inkişafı. İlkin sinifli dövlət. Müasir dövrdə ənənəvi sosial qaydaların yox olub getməsi. Kapitalist sosial-iqtisadi münasibətlərinin hökmranlığı.

Mənəvi mədəniyyət: xristianlaşma. Ənənəvi dinlər. Dörd ali təbiət allahı. Mana. Tabu. Tarixi rəvayətlər. Geneologiya. Məktəblər. Pasxi adasının yazısı və heykəlləri. Təhsil, xalq yaradıcılığı, musiqi, nəğmə və rəqs.

Mövzu 9 AFRİKA XALQLARI

Afraziya xalqları dil ailəsi: semit, bərbər, kuşit, çad. Niger-kordofan və ya konqo-kordofan dil qrupları (Niger-konqo və kordofan qrupu). Nil-saxara dil ailəsi (şaro-nil, saxara, sonqai dil qrupları). Koysan dil ailəsi. Avstroneziya dil ailəsi (malaqas dili). Hind-Avropa dil ailəsi (alman, roman, hind-ari qrupu). Din: İslam, xristianlıq və yerli tayfa inam və kultları.

Afrikanın müstəmləkələrə qədərki sosial quruluşu və etnik tarixi. Afrika - «bəşəriyyətin beşiyi». Efiopiyada son arxeoloji qazıntılar zamanı tapılan daha qədim qadın – Ardipitek (Lusi). Paleolit dövrü insanları, neolit dövrü insanlarının məişət və mədəniyyəti. Qədim misirlilərin başqa xalqlar haqqında təsəvvürləri. Saxaradan cənuba Afrikanın etnik tarixi. Əhalinin miqrasiyası. Bantu tayfalarının əjdadlarının köç yolları. Piqmeylərin və koysan xalrqarının etnik ərazilərinin dəyişməsi. Ərəblərin VII-XI əsrlərdəki işğalları. Yerli əhalinin ərəbləşməsi. Yerli əhalinin müsəlmanlaşması. Ərəb mədəniyyəti ilə yerli mədəniyyətin çulğalaşması. Şimali Afrika ərazilərinin Osmanlı imperiyasının tərkibinə daxil olması.

Saxaradan cənuba orta əsr dövlətlərinin - Qana, Mali, Sonqai, Kanem-Bornu; Qvineya sahillərində - İfe, Oyo, Yoruba, Aşanti, Daqomeya, Benin, ekvatordan cənuba - Konqo, Anqola, Monomotapa; Madaqaskarda-İmerina yaranması. Qohum etnik qrupların bu dövlətlər çərçivəsində konsolidasiyası. Konqonun bayaka tayfaları. Qul alveri ilə əlaqədar Afrikanın etnik xəritəsinin dəyişməsi. XIX əsrin sonlarında hərbi-siyasi birliklər. Avropa ölkələrinin Afrikada müstəmləkə siyasəti. Çakanın başçılığı ilə Zulu dövlətinin yaranması. Tayfaların miqrasiyası və yeni etnosların əmələ gəlməsi. Afrika xalqlarının qeyri-bərabər sosial və tarixi inkişafı prosesi. İctimai təkamülün üç əsas mərhələsi: ibtidai-icma quruluşunun dağılması, ilkin sinifli münasibətlərə keçid və ilkin sinifli cəmiyyətlər. İctimai inkişafda icmanın rolu. Müasir Afrikada əkinçilik icmaları.

Afrika xalqlarının tarixi-mədəni xüsusiyyətləri. Şimali Afrika xalqları. Misir və Məğrib ölkələri: Əlcəzair, Tunis, Mərakeş, Liviya. Bərbərlər. Maddi mədəniyyət: təsərrüfatda əkinçilik və maldarlığın müxtəlif bölgələrdə qarşılıqlı münasibətləri. Köçəri

və yarımköçəri maldarlıq. Bağçılıq. Sənətkarlıq: toxuculuq, xalçaçılıq, zərgərlik, saxsı, dəmir, dəri istehsalı. Düzənlik və dağlıq ərazilərdə yaşayış məskən və evləri, köçərilərin evləri. Ənənəvi və müasir geyim növləri. İqtisadi və ictimai münasibətlər. Patriarxal-icma münasibətlərinin qalıqları. Ailə məişəti.

Şimal-şərqi Afrika xalqları. Somali və Efiopiyada etnik proseslər. Burada yaşayan müxtəlif tayfalar. Efiopiya - əkinçilik mədəniyyətinin qədim mərkəzidir. Maldarlıq və əkinçilik. Somalilərdə köçəri maldarlıq. Sənətkarlıq: toxuculuq, zərgərlik, dəmirçilik və dulus çarxı olmadan dulusçuluq. Maldarlarda dəri itehsalı. Yaşayış məskən və evləri. Geyim və bəzək növləri. Ailə məişəti.

Qərbi tropik Afrika xalqları. Bambara və məskun olduqları dövlətlər: Mali, Qvineya, Mavritaniya, Qambiya. Maddi mədəniyyət: Ovçuluq və balıqçılıq. Əkinçilik və maldarlıq. Fulbe və tuareqlərdə maldarlıq. Yaşayış məskən və evləri, böyük ailə evləri, yığıncaq evləri və qala-evlər. Əkinçi və maldarların geyim və bəzəkləri. Hausa və kanurilərdə ağacişləmə, dəriişləmə, toxuculuq, dəmirçilik. İfe incəsənəti. Beninin tunc heykəlləri. Ailə məişəti. Sosial-iqtisadi quruluş. Zümrə-kasta ayırımı. İbtidai-icma münasibətləri qalıqları. Ailə məişəti. Nəsli anaxətti qrupları. Dövlətçilik. Gizli kişi ittifaqları, qadın ittifaqları. Mənəvi mədəniyyət: dini təsəvvürlər, əjdad kultu, fetişizm, animizm, cadugərlik. Cənub, Şəqri Tropik və mərkəzi Afrika xalqları. Maddi mədəniyyət: Qərbi bantularda toxa əkinçiliyi. Konqo hövzəsində maldarlıq. Ovçuluq və balıqçılıq. Şimal-şərqi bantularda süni suvarma. Ailə məişəti. Mənəvi mədəniyyət: dini təsəvvürlər, xalq yaradıcılığı.

Şəqri Tropik Afrika xalqları. Keniya, Tanzaniya. Masailər, makondelər və digər xalqlar. Maddi mədəniyyət: Şəqri Tropik Afrikada maldarlıq, əkinçilik. Yaşayış evləri (kraal). Geyim və bəzəklər. Ailə məişəti. Mənəvi mədəniyyət: dini təsəvvürlər, xalq yaradıcılığı, musiqi, rəqslər. Cənubi Afrika ölkələri: Botsvana, Lesoto, Namibiya, Svazilend, Cənubi Afrika Respublikası (CAR). Maddi mədəniyyət: Cənubi Afrikada (zulu, kosa və s.) əkinçilik və maldarlıq. Sənətkarlıq: ağacişləmə, dulusçuluq, toxuculuq, dəmirçilik, kalebas, səbət və məişət əşyalarının hörülməsi. Yaşayış məskən və evləri: dairəvi, dördkünc və s. daxmalar. Kişi evləri. Cənubi Afrikada kraal. Geyim və bəzək növləri. İctimai institutlar. Konqo xalqlarında ana nəsli münasibətlərinin qalıqlarının qorunması. Şərqi və cənubi bantularda patriarxallığın qalıqları. İcma mülkiyyəti və şəxsi mülkiyyət. Tayfa və nəsil başçıları. Şərqi bantularda qonşuluq icması. Kiçik ailə. Cənubi bantularda tayfa təşkilatının izləri. Kapitalist münasibətlərinin yaranması. Yerli əhalinin miqrasiyası və urbanizasiya prosesi. Fəhlə sinfi, yerli ziyalılar təbəqəsinin formalaşması. Bantu tayfalarının birləşməsi. Etnik birliklərin yaranması. Bantuların dini inamları. Mənəvi mədəniyyət: dini təsəvvürlər, xalq yaradıcılığı və s. Koysan xalqları. Piqmeylər. Keçmişdə hottentoqların təsərrüfat ukladı və ictimai quruluş. Buşmenlər. Kalaxari səhrasının ovçuları və yığıcıları. Maddi mədəniyyət: maldarlıq, əmək alətləri, Dəmir emalı. Müasir vəziyyət. Keçmişdə sosial təşkilat. Mənəvi mədəniyyət: dini inamlar, kultlar, qayaüstü təsvirlər, incəsənət. Müasir həyat tərzi.

Madaqaskar əhalisi. Malqaşların yaranması. Maddi mədəniyyət: əkinçilik, suvarma, maldarlıq, evlər, geyim və bəzəklər. Keçmişdə feodal münasibətləri. Qonşuluq icması.

Hind okeanı adalarının sakinləri. Komor adalarının sakinlərinin mənşəyi. Maddi mədəniyyət: əhalinin əsas məşğuliyyəti Maskaren və Seyşel adalarının sakinləri. Müxtəlif etnik qrupların adalarda qarışması. Afrikada müasir etnik proseslər.

Müstəmləkələr bölgüsü nəticəsində etnik vəziyyətin kəskin dəyişməsi. Tayfa başçılarının hakimiyyətinin saxlanılması. Gizli ittifaqlar. Ölkələrdə milli siyasət.

Mövzu 10. **ASİYA XALQLARI**

Asiyada tarixi etnoqrafik vilayətlər. Asiyanın qədim dil ailələri. Dravid, munda, çin-tibet, malay, polineziya dilləri. Altay dil ailəsinin türk, monqol, tunqus-mancur budaqları. Hind-Avropa dil ailəsinin hind və İran budaqları. Qabaq Asiyanın semit-hamit dilləri.

QABAQ (ÖN) ASİYA XALQLARI

Etnogenez və etnik tarix. Semit dilli qədim xalqlar (akkadlar, yəhudilər, xananeylər, arameylər, finikiyalılar). Şumerlərin etnogenezi. Coğrafi baxımdan Qabaq (Ön) Asiyaya daxil olan ərazilər (Kiçik Asiya, Mesopotamiya, Levant, Ərəbistan yarımadası və İran yaylası). Türkiyə, İran, Əfqanıstan, İrak, İsrail, Livan, İordaniya, Suriya, Səudiyyə Ərəbistanı, Yəmən, Oman sultanlığı, Birləşmiş Ərəb Əmirliyi, Bəhreyn, Küveyt, Qatar və Kipr.

Qabaq Asiyanın müasir dil ailələri. Xristianlığın və İslamın meydana gəlməsi. Qabaq Asiyanın ayrı-ayrı ölkələrində konsolidasiya və inteqrasiya prosesləri. Qabaq Asiyanın türk, İran, semit dilli xalqları. Druzlar.

Maddi mədəniyyət: Təsərrüfat, süni suvarma əkinçiliyi. Dəmyə əkinçiliyi. Oturaq, dağlıq, düzən və köçmə maldarlıq təsərrüfatının formaları. Pomadlar. Ərəb bədəviləri. Kustar sənətkarlıq. Metal emalı. Toxuculuq, xalçaçılıq. Dulusçuluq.

Şəhərlər və onların planlaşdırma qaydaları. Kənd yaşayış məskənlərinin tipləri. Müvəqqəti maldar düşərgələri. Əkinçilərin və maldarların yaşayış evlərinin tipləri. Ənənəvi xalq nəqliyyat vasitələri. Ənənəvi geyim və bəzəklər. Ənənəvi yemək və içkilər.

Ailə. Dini və adət hüquqlarının ailə-nikah münasibətlərinə təsiri. Köçəri qruplar arasında endoqamiya və levirat qaydaları. Monoqam və böyük ailələr.

Mənəvi mədəniyyət. Təhsil sistemi. Aşıq və xanəndələr. Xalq teatrı. İslam dini. Sünnü və şiə təriqətləri. Səudiyyə Ərəbistanında vahabilik. Suriyada ismaililər. Xristianlıq. İudaizm. Livan monofizitləri (maronitlər). Yezidi kürdlər.

Mövzu 11. TÜRKİYƏ, İRAN, ƏFQANISTAN. İRAQ, İSRAİL

Türkiyə xalqlarının etnik və mədəni xüsusiyyətləri. Polietniklik. Etnos və onun əlamətləri. Etnik tarix. Etnik psixologiya. Etnik mədəniyyət. Cənub-qərbi Asiyanın etnomədəni birliklərinin yaranması (e.ə. III minillik-eramızın I minilliyi). Türklərin yayılma arealı. Subetnik qruplar: yürüklər, türkmənlər, taxtacılar, abdallar, zeybəklər, çepnilər. Etnolinqvistik xarakteristika. Türkiyənin etnokonfessional (dini) tərkibi. Türkiyənin etnik tarixinin əsas mərhələləri (XI-XX əsrin əvvəlləri). Müasir Türkiyədə etnik vəziyyət: iqtisadi, demoqrafik, tarixi, siyasi. Maddi mədəniyyət. Təsərrüfat. Şəhərlər və kənd yaşayış məskənləri. Sənətkarlıq. Ənənəvi xalq nəqliyyat vasitələri. Ənənəvi geyim və bəzəklər. Ənənəvi yemək və içkilər. Ailə məişəti. Dini və adət hüquqlarının ailə-nikah münasibətlərinə təsiri. Monoqam və böyük ailələr. Mənəvi mədəniyyət: Təhsil sistemi, İslam dini. Yazı mədəniyyəti. Folklor nümunələri. Musiqi mədəniyyəti. Bayramlar, oyun və əyləncələr.

İran xalqlarının etnik və mədəni xüsusiyyətləri. Etnik və etnoqrafik qruplar. İranın etnik tarixi. Maddi mədəniyyət. Təsərrüfat. Şəhərlər və kənd yaşayış məskənləri. Ev tipləri. Sənətkarlıq. Ənənəvi xalq nəqliyyat vasitələri. Ənənəvi geyim və bəzəklər. Ənənəvi yemək və içkilər. Ailə. Dini və adət hüquqlarının ailə-nikah münasibətlərinə

təsiri. Monoqam və böyük ailələr. Mənəvi mədəniyyət. Adət və ənənələr. Novruz bayramı. Təhsil sistemi. İslam dini. Yazı mədəniyyəti. Folklor nümunələri. Musiqi mədəniyyəti.

Əfqanıstan xalqlarının etnik və mədəni xüsusiyyətləri. Maddi mədəniyyət. Təsərrüfat. Şəhərlər və kənd yaşayış məskənləri. Sənətkarlıq. Ənənəvi xalq nəqliyyat vasitələri. Ənənəvi geyim və bəzəklər. Ənənəvi yemək və içkilər. Ailə. Dini və adət hüquqlarının ailə-nikah münasibətlərinə təsiri. Monoqam və böyük ailələr. Mənəvi mədəniyyət. Adət və ənənələr. Novruz bayramı. Təhsil sistemi. İslam dini. Yazı mədəniyyəti. Xalq yaradıcılığı nümunələri. Musiqi mədəniyyəti. Yazılmamış qanunlar (puştunvala, tura, nınavati).

İrakın etnik tarixi və burada yaşayan xalqların etnik və mədəni xüsusiyyətləri. Maddi mədəniyyət: təsərrüfat, şəhərlər və kənd yaşayış məskənləri. Göl ərəbləri (madan). Sənətkarlıq, ənənəvi xalq nəqliyyat vasitələri. Ənənəvi geyim və bəzəklər, ənənəvi yemək və içkilər. Ailə. Dini və adət hüquqlarının ailə-nikah münasibətlərinə təsiri. Monoqam və böyük ailələr. Mənəvi mədəniyyət: Təhsil sistemi. İslam dini. Yazı mədəniyyəti. Xalq yaradıcılığı nümunələri. Musiqi mədəniyyəti. Bayramlar, oyun və əyləncələr.

İsrailin etnik tarixi, etnik və mədəni xüsusiyyətləri. Druzlar. Maddi mədəniyyət: təsərrüfat sahələri, şəhərlər və kənd yaşayış məskənləri. Sənətkarlıq, ənənəvi xalq nəqliyyat vasitələri. Ənənəvi geyim və bəzəklər, ənənəvi yemək və içkilər. Ailə. Dini və adət hüquqlarının ailə-nikah münasibətlərinə təsiri. Mənəvi mədəniyyət. Təhsil sistemi. İudaizm dini. Yazı mədəniyyəti. Xalq yaradıcılığı nümunələri. Musiqi mədəniyyəti. Bayramlar, oyun və əyləncələr.

Mövzu 12. LİVAN, İORDANİYA, SURİYA SƏUDİYYƏ ƏRƏBİSTANI, YƏMƏN və OMAN SULTANLIĞI BİRLƏŞMİŞ ƏRƏB ƏMİRLİYİ, BƏHREYN, KÜVEYT, QATAR, KİPR

Etnik tarix, xalqlarının etnik və mədəni xüsusiyyətləri. Nabateylər. Maddi mədəniyyət: təsərrüfat, şəhərlər və kənd yaşayış məskənləri. Sənətkarlıq, ənənəvi xalq nəqliyyat vasitələri. Ənənəvi geyim və bəzəklər, ənənəvi yemək və içkilər. Ailə. Dini və adət hüquqlarının ailə-nikah münasibətlərinə təsiri. Monoqam və böyük ailələr. Mənəvi mədəniyyət. Təhsil sistemi. İslam dini. Yazı mədəniyyəti. Xalq yaradıcılığı nümunələri. Musiqi mədəniyyəti. Memarlıq abidələri - İordaniyada Petra. Bayramlar, oyun və əyləncələr.

Səudiyyə Ərəbistanının, Yəmənin, Oman sultanlığının etnik tarixi. Xalqlarının etnik və mədəni xüsusiyyətləri. Maddi mədəniyyət: təsərrüfat. Şəhərlər və kənd yaşayış məskənləri. Sənətkarlıq. Ənənəvi xalq nəqliyyat vasitələri. Ənənəvi geyim və bəzəklər. Ənənəvi yemək və içkilər. Ailə. Dini və adət hüquqlarının ailə-nikah münasibətlərinə təsiri. Monoqam və böyük ailələr. Mənəvi mədəniyyət. Təhsil sistemi. İslam dini. Yazı mədəniyyəti. Xalq yaradıcılığı nümunələri. Musiqi mədəniyyəti. Bayramlar, oyun və əyləncələr.

Mövzu 13. ORTA ASİYA VƏ QAZAXISTAN XALQLARI.

Etnik tarixin mühüm mərhələləri. Orta Asiya və Qazaxıstan xalqları qədim dövrlərdə. Kuşan çarlığı, evtalitlər dövləti. Dəri dilinin yayılması. Orta Asiya və Qazaxıstan xalqlarının formalaşması qazaxlar, özbəklər, qırğızlar, türkmənlər, taciklər, qaraqalpaklar. Feodal münasibətlərinin yaranması. Ərəb işğalları. Teymurilərin işğalları.

Şərqi slavyanların XIX-XX əsrlərdə Orta Asiyaya miqrasiyası. Rusiyanın Orta Asiya və Qazaxıstanı işğalları. Kazax-oralmanların yaxın və uzaq ölkələrdən dönüşü. Təsərrüfatı. Ənənəvi və müasir təsərrüfat formaları. Oturaq vadi əkinçiliyi. Çöl və yarımsəhra bölgələrdə köçəri maldarlıq təsərrüfatı. Vadilər ətrafında və böyük çayların hövzələrində yarım-oturaq əkinçi-maldarlar. Suvarma sistemi. Torpağın becərilməsi qaydaları. Bağçılıq, tərəvəzçilik, üzümçülük. Dəmyə əkinçiliyi. Kənd təsərrüfatı alətləri. Maldarlıq: köçəri, yarımköçəri, köçmə. Köç üsulları: stasionar, şaquli, meridian. Heyvan sürüsü (alaman). Kustar sənətkarlıq. Sosial quruluş. Vadi əkinçiləri arasında ictimai münasibətlər. Sinfi təbəqələşmə. Əkinçilik icmasının xarakteri (məhəllə). Köçəri icmasının nəsli-qəbidə quruluşu. Köçəri qəbilələr. Torpaq mülkiyyətinin xarakteri. Sosial bölgü: (qazaxlarda «ağ» və «qara» sümük, türkmənlərdə ağa və qullar). Adət hüququ. Kapitalist münasibətlərinin inkişafı. Maddi mədəniyyət. Şəhərlər və kənd yaşayış məskənləri. Yaşayış evi ilə bağlı adətlər və təsəvvürlər. Sənətkarlıq. Əkinçilərin və maldarların yaşayış evlərinin tipləri. Köçərilərin evləri - yurta. Ənənəvi xalq nəqliyyat vasitələri. Ənənəvi geyim və bəzəklərin etnik və bölgələr üzrə fərqləri. Ənənəvi yemək və içkilər. Süfrə mədəniyyəti. Gündəlik məişət əşyaları.

Ailə. Dini və adət hüquqlarının ailə-nikah münasibətlərinə təsiri. Köçəri qruplar arasında endoqamiya və levirat qaydaları. Ailənin formaları. Monoqam və böyük ailələr. Ailə daxili münasibətlər. Toy mərasimi, dəfn adəti, tərbiyə məsələləri.

Mənəvi mədəniyyət. Təhsil sistemi. Folklor. Aşıq və xanəndələr. Xalq teatrı. İslama qədərki dini inamlar. Orta Asiya şamanizmi. İslam dini. Yazı mədəniyyəti. Folklor nümunələri. Özbəklərdə «Alpamış», «Manas» eposu. Kazaxlarda milli mədəniyyətin əsas inkişaf xüsusiyyəti. Bilərin kazax cəmiyyətindəki rolu və yeri.

Mövzu 14. CƏNUBİ və CƏNUB-ŞƏRQİ ASİYA XALQLARI.

Cənubi Asiya xalqlarının etnik tarixi. Əhalinin müasir etnik tərkibi. Cənubi Asiyanın müasir dövlətləri (Hindistan respublikası, Pakistan İslam respublikası, Banqladeş xalq respublikası, Şri-Lanka respublikası, Nepal və Butan krallıqları). Cənub-şərqi Asiya xalqları (Vyetnam respublikası, Kamboca respublikası, Laos, Bruney, Şərqi Timor, Tailand, Birma, Malayziya, Sinqapur, İndoneziya, Filippin respublikası). Maddi mədəniyyət. Təsərrüfat. Ənənəvi mədəni təsərrüfat tipləri. Kotan əkinçiliyi. Maldarlıq, iribuynuzlu heyvanların üzərinə qoyulan tabu. Fillərdən istifadə. Süni suvarma sistemi. Kustar sənətkarlıq. Metal emalı, zərgərlik, toxuculuq, xalçaçılıq, ağacişləmə. Nomad təsərrüfatının mədəni tipi. Köçəri və yarımköçərilər. Toxa əkinçiliyi, ovçuluq və yığıcılıq. Vedda və andomanlılar. Yaşayış məskənlərinin və yaşayış evlərinin tipləri. Tikişsiz və tikişli geyim tipləri. Dxoti və sari. Ənənəvi yeməklər.

Sosial quruluş. İctimai münasibətlər. Cənubi Asiyanın ayra-ayrı xalqlarının qeyri-bərabər ictimai-iqtisadi inkişafı. Hind kasta quruluşu. Dövlət sistemi ilə qarşılıqlı əlaqəsi. Ailə. Monoqam ailələrin üstünlüyü. Nikah bağlamaqda kasta məhdudiyyətləri. Şəriət qaydalarının təsiri. Çoxarvadlılıq və kalım.

Mənəvi mədəniyyət. Təhsil. Qədim epik dastanlar. Mahabharata və ramayana. Xalq teatr tamaşaları. Musiqi mədəniyyəti. Təsviri incəsənət. Xalq təbabəti. Yoqa sistemi. Dinləri: İslam. Xristianlıq. İudaizm. Buddizm. Sinqxizm. Məzdəkizm. Bayramlar, oyun və əyləncələr.

Mövzu 15. ŞƏRQİ VƏ MƏRKƏZİ ASİYA XALQLARI.

Çin, Monqolustan, Koreya, Yaponiya. Əhalinin etnik mənsubiyyəti. Şərqi və mərkəzi Asiya xalqlarının etnik tarixi. Əhalinin müasir etnik tərkibi. Təsərrüfat. Süni suvarma sistemi. Kustar sənətkarlıq. Maddi mədəniyyət. Yaşayış məskənlərinin və yaşaşyış evlərinin tipləri. Ənənəvi yeməklər. Sosial quruluş. İctimai münasibətlər. Ailə. Monoqam ailələrin üstünlüyü.

ÇİN. Çinin subetnik qrupları. Etnik çinlər və yayılma arealı. Milli azlıqlar. Çinin etnik xəritəsi. XXəsrin ikinci yarısında Çində etnik proseslər. Matriarxatın üstün olduğu Çin xalqları (mosoo). Tibet məişəti. Tibet xalq təbabəti. Çində yaşayan türk dilli uyğurlar. Maddi mədəniyyət: Yaşayış məskənlərinin və yaşayış evlərinin tipləri. İsitmə qurğuları. Tikinti materialları, plan quruluşu, Fenşuy. Kan. Evlərdə bölgələr üzrə fərqlər. Ənənəvi yeməklər: gündəlik və bayram yeməkləri. Etiket və süfrə mədəniyyətinin xüsusiyyətləri. Bölgə mətbəxləri - Pekin, Şandun, Sıçuan, Quandun, Xunan. Şərab və çay. Ənənəvi geyim və bəzəklər. Qadın və kişi geyimləri. Geyimlərin işarəvi funksiyaları. Çin kostumunun simvolikası. Çin geyimlərində kənar mənimsəmələr. Etnik bölgələr üzrə fərqlər. Mənəvi mədəniyyət: bayramlar. Yeni il. Tsinmin. Ruh günü. Payızın ortası bayramı. Qış geyimlərinin yola salınması bayramı. İmperator sarayının təqvim ayinləri. Çin əkinçisinin təsərrüfat müddəti və bayramları. Müasir Çində ənənəvi bayramlar. Canlı və axirət dünyası ilə bağlı mərasimlər. Dini-fəlsəfi təlimlər. İnamlar, dini sinkretizm, məbədlər. Xalq yaradıcılığı. Teatr. Kənd teatrları mədəniyyətin mənbəyi kimi. Opera maskaları. Ailə məişəti ilə bağlı mərasimlər. Hamiləliklə, doğumla, adqoyma ilə, həyatın ilk ili ilə, uşağın böyüklər dünyasına keçidi ilə bağlı mərasimlər. Elçilik və toy. Dəfn mərasimi. Ölümdən sonra icra olunan adətlər. Çin soyadlarının əmələ gəlməsi. Çin adlarının semantikası. Ünsiyyətdəki müraciətlər.

Çinin sosial quruluşunun etnomədəni özünəməxsusluğu. Ailə və klan. Klanın ailə və nəsildən fərqi. Qardaşlıq. Sexlər və yerliçilik. Gizli cəmiyyətlər.

MONQOLUSTAN. Əhalinin etnik mənsubiyyəti və tarixi. Əhalinin müasir etnik tərkibi. Təsərrüfat. Süni suvarma sistemi. Kustar sənətkarlıq. Maddi mədəniyyət. Yaşayış məskənlərinin və yaşaşyış evlərinin tipləri. Ənənəvi yeməklər. Geyim və bəzəklər. Sosial quruluş. İctimai münasibətlər. Ailə. Monoqam ailələrin üstünlüyü. Mənəvi mədəniyyət: Xalq yaradıcılığı. Oyun və əyləncələr (Naadan). Bayramlar, din, təhsil. Xalq təbabəti.

KOREYA. Qədim Çoson. Əhalinin etnik mənsubiyyəti. Əhalinin müasir etnik tərkibi. Təsərrüfatın inkişaf mərhələləri. Süni suvarma sistemi. Kustar sənətkarlıq. Maddi mədəniyyət. Yaşayış məskənlərinin və yaşayış evlərinin tipləri. Ənənəvi yeməklər. Geyim və bəzəklər. Sosial quruluş. İctimai münasibətlər. Ailə. Monoqam ailələrin üstünlüyü. Mənəvi mədəniyyət: xalq yaradıcılığı. Oyun və əyləncələr. Bayramlar, din, təhsil. Xalq təbabəti. Sənayenin müasir inkişafı. Memarlıq abidələri - Tedon darvazaları (VI əsr), XIV əsr Budda məbədi. Ənənəvi Koreya rəssamlığı - çosonxva. Balıqqulağından hazırlanan şəkil-"manyenxva"(əbədi şəkil)

YAPONİYA. Əhalinin etnik mənsubiyyəti. Əhalinin müasir etnik tərkibi. Aynlar. Təsərrüfat. Süni suvarma sistemi. Kustar sənətkarlıq. Maddi mədəniyyət. Yaşayış məskənlərinin və yaşayış evlərinin tipləri. Ənənəvi yeməklər. Geyim və bəzəklər. Sosial quruluş. İctimai münasibətlər. Ailə məişəti. Monoqam ailələrin üstünlüyü. Mənəvi mədəniyyət. Bayramlar. Təhsil. Xalq teatr tamaşaları. Musiqi mədəniyyəti. Təsviri

incəsənət. Xalq təbabəti. Dinləri: qədim dini inamlar, Buddizm. Qədim Yaponiyada yazı və mədəniyyət. Qədim Kioto. Samuraylar. Sinto - Allahların yoludur.

Mövzu 16.AVROPA XALQLARI

Avropa xalqlarının etnik tarixi. Avropada ibtidai-icma və antik dövr. Xalqların böyük köçünün Avropadakı etnik proseslərə təsiri. Alman, slavyan və kelt tayfaları. Qərb və cənub slavyanları. Orta əsrlərdə etnik proseslər. Osmanlı işğalları. Qərbi Avropa böyük xalqlarının formalaşması. Müasir etnik proseslər, milli azlıqların vəziyyəti.

Dil təsnifatı. Hind-Avropa dilli xalqlar. Ural dil ailəsinin fin-uqor qrupu. Türkdilli xalqlar. Semit dilli xalqlar (maltalılar, basklar). Dinlər: İslam, Xristianlıq, katoliklər, pravoslavlar və protestantlar.

Aralıq dənizi tarixi-etnoqrafik ərazisi: Portuqaliya, İspaniya, Hibraltar, Andorra, Fransanın cənubu, Monako, İtaliya, Yunanıstan, San-Marino, Malta. Maddi mədəniyyət: heyvandarlıq, balıqçılıq, üzümçülük, bağ və bostançılıq. Yaşayış məskənlərinin və yaşayış evlərinin tipləri. Geyim və bəzəklər. Ənənəvi yeməklər. İctimai və ailə məişəti. Qonşuluq icması. Dini və vətəndaş nikahları. Mənəvi mədəniyyət. Bayramlar, din, mədəniyyətə verdikləri töhvələr. Musiqi mədəniyyəti.

Atlantik tarixi-etnoqrafik ərazisi: Böyük Britaniya, İrlandiya, Niderland, Belçika, Almaniya, Lüksemburq, Lixtenşteyn, Avstriya, Fransa. Maddi mədəniyyət: yüksək inkişaf etmiş sənaye və kənd təsərrüfatı: heyvandarlıq, balıqçılıq, üzümçülük, bağ və bostançılıq. Yaşayış məskənlərinin və yaşayış evlərinin tipləri. Ənənəvi yeməklər. Geyim və bəzəklər. Şəhər əhalisinin üstünlüyü. İctimai və ailə məişəti. Qonşuluq icmasının qalıqları. Milli azlıqlar. Mənəvi mədəniyyət: bayramlar, din, musiqi, folklor. Fransada «Roland haqda hekayə», İngiltərədə «Robin Qud», Almaniyada «Nibelunqlar haqda nəğmə», İrlandiyada saqalar, hekayələr.

Şimali-Skandinav tarixi-etnoqrafik ərazisi: İsveç, Norveç, Daniya, Finlandiya, İslandiya. Maddi mədəniyyət: heyvandarlıq, əkinçiliyin köməkçi rolu, balıqçılıq. Yaşayış məskənlərinin və yaşayış evlərinin tipləri. Ənənəvi yeməklər. Geyim və bəzəklər. Ailə məişəti. Müasir etnik proseslər. Mənəvi mədəniyyət: din, bayramlar, folklor karel-fin eposu «Kalevala». Musiqi mədəniyyəti.

Mərkəzi Avropa tarixi-etnoqrafik ərazisi: Albaniya, Macarıstan, Rumıniya, Bolqarıstan, Polşa, Çexiya, Slovakiya, Bosniya-Hersoqovina, Serbiya, Sloveniya, Xorvatiya, Kosovo. Maddi mədəniyyət: Yaşayış məskənlərinin və yaşayış evlərinin tipləri. Şəhərlər. Ənənəvi yeməklər. Geyim və bəzəklər. Ailə məişəti. Qonşuluq icması. Mənəvi mədəniyyət: din, bayramlar, musiqi, rumın doinləri.

Qərbi və cənubi slavyanlar. Maddi mədəniyyət: heyvandarlıq, bağ və bostançılıq. Bolqariyada qızılgülçülük. Yaşayış məskənlərinin və yaşayış evlərinin tipləri. Ənənəvi yeməklər. Geyim və bəzəklər. Ailə məişəti. Cənubi slavyanlarda «zadruqa». «Dojinlər». Urbanizasiya. Mənəvi mədəniyyət. Bayramlar, oyun və əyləncələr.

Mövzu 17. ŞƏRQİ AVROPA XALQLARI

Pribaltika xalqları. Etnik tərkib. Leto-litva və pribalt-fin dilləri. Pribaltika ərazisində feodalizm dövründə etnoqrafik ərazilər: Litvada - Jemaytiya və Aukştaytiya, Latviyada - Kurzeme, Zemqale, Latqale, Auqşzeme, Vidzeme, şimal və cənub estonları. Setu, Livlər. Maddi mədəniyyət: təsərrüfat sahələri. Yaşayış məskənlərinin və yaşaşyış evlərinin tipləri. Ənənəvi yeməklər. Geyim və bəzəklər. Ailə məişəti. Mənəvi mədəniyyət.

Bayramlar, oyun və əyləncələr, teatr. Tətbiqi sənət nümunələri. Xalq yaradıcılığı. İlkin inamlar və katoliklər, lüteranlıq, pravoslavlar. Karellərin formalaşması. Karel etnik qrupları (karellər, livviklər, lüdiklər). Komi zıryan, komi-permyaklar. Maddi mədəniyyət: təsərrüfat sahələri, maralçılıq, ovçuluq, balıqçılıq. Yaşayış məskənlərinin və yaşayış evlərinin tipləri. Meşə qəsəbələri. Ənənəvi yeməklər. Geyim və bəzəklər. Ailə məişəti. Mənəvi mədəniyyət: Xalq yaradıcılığı nümunələri. Musiqi mədəniyyəti. Moldovanlar. Vlaxlar. Qaqauzlar, bolqarlar, kalmıklar. Yəhudilər, qaraçılar. Dil mənsubiyyəti. Maddi mədəniyyət: təsərrüfat məşğuliyyətləri. yaşayış məskən və evləri. Geyim və bəzəklər. Yemək və içkilər. Sənətkarlıq sahələri. Ailə məişəti. Mənəvi mədəniyyət: dini təsəvvürlər, xalq yaradıcılığı. Musiqi mədəniyyəti. Bayramlar, oyun və əyləncələr.
Şərqi slavyan xalqları: ruslar, ukraynalılar, beloruslar. Dil təsnifatı. Etnik tarix. Şərqi slavyan xalqlarının formalaşması. Slavyanlar (sklavinlər və antlar) haqqında yazılı mənbələrdə ilk məlumatlar. E.ə. I minillikdəki sosial-iqtisadi və sosial-siyasi proseslər və onun Şərqi Avropanın etnik xəritəsinin formalaşmasına təsiri. İlk salnamələrə görə slavyan tayfaları və onların sosial-etnik quruluşu. Şərqi slavyanlarda ilk dövlət qurumlarının yaranması. Ryuriklər dövlətinin etnik tərkibi. Feodal torpaq sahibliyinin meydana gəlməsi. Knyazlıqlar, onların rolu və onlar arasında iqtisadi əlaqələr, əhalinin qarışıq tərkibi. Şərqi Slavyanların parçalanması. Qədim Kiyev Rusun dağılması və Rus, Ukrayna və Belarus etnoslarının formalaşması. "Keçmiş illər haqqında povest"dəki məlumatlara əsasən slavyanların məskunlaşması. Şərqi Slavyanların etnolinqivistik xarakteristikası. Normanistlər və antinormanistlər.

Mövzu 18. RUSİYA XALQLARI

Rusların tarixi-etnik ərazilərinin formalaşması və rus etnosunun XV-XX əsrlərdə inkişafı. Kiyev-Rus dövlətinin sərhədlərinin artması. İri feodal dövlətləri. Monqol hücumları. Rusların cənuba köçü. Odnodvorlar, kazaklar, pomorlar. Sibirin işğalı və ruslar tərəfindən məskunlaşması. Maddi mədəniyyət: təsərrüfat sahələri, əkinçilik, kənd təsərrüfatı alətləri, heyvandarlıq. Əkinçiliyin inkişafında təbii hava şəraiti və sosial-iqtisadi amillərin rolu. Ruslarda ənənəvi aqrotexnika, torpağın hazırlanması. Əmək alətləri. Əkinçilik tsiklləri və onun məişətdə və mərasimlərdə əksi. Ruslarda maldarlıqla bağlı ənənələr. Ruslarda ev heyvanlarının növləri. Ev heyvanlarının cinsləri və onların saxlanması. Ev heyvanları üçün yemin toplanması və saxlanması qaydaları. Çobanlıq onunla bağlı mərasimlər. Maldarlıqla bağlı ailədə və toplumdakı adətlər. Balıqçılıq: balıqçılıq alətləri. Balıqçılıqla bağlı adətlər. Arıçılıq. Balın əldə edilməsi və saxlanması qaydaları. Ovçuluq, Yığıcılıq. Ev peşəsi. Ev peşəsi və sənətkarlığın tarixən formalaşmış bölgələri. Daş, ağac, dulus və metal emalı sahələri. Toxuculuq, xalçaçılıq, şəbəkəbənd (krujeva). Yaşayış məskənlərinin tipləri: Şəhər sloboda, posad, kənd, xutor, stanitsa və s. Rus şəhərlərinin və kəndlərinin etnoqrafiyası. Şəhər evləri və onların xarakterik cəhətləri. Rus kənd yaşayış komplekslərinin tipləri. Əsas ərzaq məhsulları. Mərasim yeməkləri. Yemək qadağaları.
Geyim və bəzəklər. Ənənəvi geyimlərin regional xüsusiyyətləri. Kostyum və onun hissələrinin semantikası və simvolikası. Kişi geyimləri. Qadın geyimləri.

Rusiyada dulusçuluq. Dulusçuluq məmulatları və onların hazırlanması qaydaları. Qədim rus dulusçusunun alətləri. Rusiyada ağacişləmə. Sümükişləmə və ona məxsus alətlər. Sümükdən düzəldilən məmulatlar. Metalişləmə.

İstimai və ailə məişəti, kənd icması, böyük və kiçik ailələr. XIX-XX əsrlərdə ənənəvi Rus cəmiyyətində nikah münasibətlərində qəbul olunmuş normalar. Ailənin tipləri. Böyük və kiçik ailələr. Toy mərasimi. Doğumla bağlı mərasimlər. Yas mərasimi. Rus kəndli icması və onun xarakterik cəhətləri. Qarşılıqlı yardım və onun formaları. Kənd ailələrində uşaq böyük münasibətləri. Uşaqların tərbiyəsi. Dayəlik institutu. Uşaq oyunları. Mənəvi mədəniyyət. Bayramlar, oyun və əyləncələr, teatr. Xalq yaradıcılığı. Şimalda bılinnalar. İlkin inamlar və xristianlıq. Şərqi slavyanların mifik təffəkürü və ilkin dini təsəvvürlər (fetişizm, totemizm, animizm). Şərqi slavyanlarda politeizm. Kiril və Mefodiy qardaşları. Rusiyada xristianlığın qəbul edilməsi və xristianlıq dünyagörüşünün əsasları. Xristianlığın pravoslav məzhəbinin əsas xüsusiyyətləri və onun rus içtimai fikrinin inkişafına təsiri. Rusiyada etnokonfessional qruplar (köhnətəriqətçilər, dxoborlar, molakanlar, subbotniklər).

Ural-Volqaboyu xalqları. Findilli və türkdilli xalqlar. Etnik tarix. Udmurt xalqının formalaşması. Şimal və cənub udmurtları. Besermyanlar. Amari xalqının formalaşması. Qədim mari tayfaları. Mordvaların iki qrupu: mokşlar (Mokşa və Tsin əraziləri) və erzi (sur hövzəsi). Çuvaş xalqının formalaşması və onların yuxarı (viryal) və aşağı (anatri) hissələrə bölünməsi. Volqaboyu tatarların mənşəyi. Yerli fin-uqor əhali. Qıpçaqlar. Qazan xanlığının yaranması. Başkırdlar. Sarmat-alan, fin-uqor, bulqar-madyar, qıpçaq, noqay və digər etnik qrupların başqırdların formalaşmasında iştirakı. Maddi mədəniyyət: təsərrüfat sahələri, əkinçilik, kənd təsərrüfatı alətləri, heyvandarlıq. Yaşayış məskənləri və evlər. Ənənəvi yeməklər. Geyim və bəzəklər. Sənətkarlıq sahələri. Mənəvi mədəniyyət. Bayramlar, oyun və əyləncələr. Yazı, rəqslər, xalq yaradıcılığı. Din: islam, xristianlıq və digər dini inamlar.

SİBİR XALQLARI

Sibir xalqlarının etnik tarixi. Dil təsnifatı: Altay dil ailəsinin türk, monqol, tunqus dillərində danışan xalqlar. Ural dil ailəsi. Uqor xalqları. Samodiylər. Paleoaziya xalqları. Şərqi slavyan xalqları və digər xalqlar. Nenlər. Şərqi Sibir tayfaları ərazilərinin tunqus dilli əhali tərəfindən məskunlaşdırılması. Evenk, amur-primor qövmlərinin meydana gəlməsi. Patriarxal icma münasibətləri, qonşuluq icması, böyük ailələr.

Sibirin yerli əhalisinin təsərrüfat-mədəni tipləri. Mənəvi mədəniyyət: dini kultlar və mifoloji təsəvvürlər. Yazı, təhsil.

Mövzu 19. AMERİKA XALQLARI

Amerika əhalisinin dil təsnifatı. Şimali Amerikanın hindu dilləri. Latın Amerikasının Hind-Avropa dilləri. Hindu dilləri. Amerika materikinin məskunlaşdırılması. Təsərrüfat-mədəni tiplər. Arktika ovçuları. Eskimoslar. Onların təsərrüfat fəaliyyəti və maddi mədəniyyət. Şimali Amerikanın meşə hindularının təsərrüfat- mədəni tipi. Alkonkinlər və atapasklar. Ovçuluq, yığıcılıq, balıqçılıq. Nəqliyyat vasitələri. İctimai təşkilat. Preri hindularının təsərrüfat-mədəni tipləri. Bizon ovçuluğu. Atçılıq. Köçəri həyat tərzi. Ovçuluq üsulları. Yığıcılıq. Evlər, geyimlər, yeməklər. Tayfa quruluşu. Hərbi demokratiyanın formalaşması. Şimal-qərbi sahil və Aleut adalarının hindularının (vakaşlar, selişlər, tilinkitlər, xaydalar, aleutlar) təsərrüfat-mədəni tipləri. Balıqçılıq, dəniz ovçuluğu, ovçuluq, yığıcılıq. Mübadilənin inkişafı. Ana nəslindən patriarxata keçid. Kaliforniya hindularının təsərrüfat-mədəni tipi. Ovçuluq, yığıcılıq. İbtidai-icma quruluşu. Şimali Amerikanın Böyük göllərdən cənuba şərq hissəsinin (irokezlər, muskoqlar və s.) əkinçilərinin təsərrüfat-mədəni tipi. Əl əkinçiliyi. Suvarma. Ovçuluq, balıqçılıq, yığıcılıq.

Maddi mədəniyyət: irokezlərin uzun evləri, geyim və bəzəklər. İctimai quruluş. Tayfa şurası. ABŞ-ın cənub-şərq və Meksikanın şimal bölgələrində (astek-sanoan) təsərrüfat-mədəni tip. Pueblolar. Əkinçilik. Nəsli- tayfa təşkilatı, süni suvarma əkinçiliyi.

Mərkəzi və Cənubi Amerika xalqları və sivilizasiyası. Astek dövləti. Təsərrüfat. Süni suvarma əkinçiliyi, sənətkarlıq, mübadilə, ictimai təşkilat. İnk dövləti. Toxa əkinçiliyi. Heyvandarlıq. Mayyaların şəhər dövlətləri. Kahinlik, ictimai quruluş, icma üzvləri, qullar.

Cənubi Amerikanın təsərrüfat-mədəni tipi. Maddi mədəniyyət. Nəsli-icma quruluşu. Braziliyanın cənub tayfaları, yığıcı və ovçular. Cənubi Amerika çöllərinin quanako ovlayanları. Ev, geyim, ictimai münasibətlər. Odlu torpaq sakinləri. Dəniz ovçuları. Amerika hindularının ənənəvi mədəniyyəti.

Amerikanın müasir əhalisinin formalaşması. Müstəmləkələrin yaranması və miqrasiyalar. Kreollar, metislər. Mulatlar. Rezervasiyalar. ABŞ-ın şəhərlərində milli qəsəbələr.

Mövzu 20. QAFQAZ XALQLARI

Linqvistik təsnifat: qafqaz, altay, hind-Avropa dil ailələri. Etnik tarix. Şimali Qafqaz xalqlarının formalaşması. Albaniya. Osetinlərin mənşəyi. Şimali Qafqazın türkdilli xalqlarının formalaşması. Azərbaycanlılar. Dağıstan xalqları və onların etnik xəritəsi. Təsərrüfat. Coğrafi mövqeyin təsiri. K/təsərrüfatı sahələri. Dağlıq və düzənik ərazilərdə əkinçilik. Maldarlığın növləri. Sənətkarlıq. Urbanizasiya prosesi. Qafqaz xalqlarının ənənəvi geyim və bəzəklərinin xüsusiyyətləri. Yemək və içkilər. Nəqliyyat vasitələri. Sənətkarlıq. Ailə və ailə məişəti. Qonşuluq icması, patronimiya. Böyük və kiçik ailələr. Keçmişin patriarxal ailə münasibətləri. Nikaha girmə adətləri (toy və qızqaçırma), başlıq. Qonaqpərvərlik. Yeni ənənələrin təsiri. Ermənilərin Qafqaza kütləvi şəkildə yerləşdirilməsi siyasəti.Erməni qrigorian kilsəsi.

Azərbaycan xalqının formalaşması prosesi. Maddi mədəniyyət: təsərrüfat sahələri (əkinçilik və maldarlıq), yaşayış məskən və evləri. Ənənəvi və müasir ev tipləri. Ənənəvi geyim və bəzəklərin xüsusiyyətləri. Yemək və içkilər. Nəqliyyat vasitələri. Sənətkarlıq sahələri. Qonşuluq icması, patronimiya. Böyük və kiçik ailələr. Keçmişin patriarxal ailə münasibətləri. Yeni ənənələrin təsiri. Ailə və ailə məişəti. Nikaha girmə adətləri (toy və qızqaçırma), başlıq. Ailənin tərkibi, quruluşu, qızbəyənmə və elçilik, nişan, xınayaxdı, toy mərasimi, hamam mədəniyyəti, adqoyma, tərbiyə, dayəlik, sünnət, qonaqpərvərlik, talaq, dəfn mərasimi. Ailə məişətilə bağlı təsəvvürlər, çilə kəsmək ayini.

Mənəvi mədəniyyət. Din: xristianlıq, islam, qədim yerli dini inamlar. Müsəlla mərasimi. Elm və təhsil. Tətbiqi sənət. Xalq təbabəti. Bayramlar, oyun və əyləncələr. Qarşılıqlı yardım formaları. Xalq yaradıcılığı: dastanlar, bayatılar, nağıllar, rəvayətlər, atalar sözləri və s. Musiqi mədəniyyəti: musiqi alətləri, aşıqlar, xalq musiqiçiləri, rəqslər.

Mövzu: 21. ETNOLOGİYANIN ELM KİMİ FORMALAŞMASI

. Etnologiya anlayışı. Kursun tədqiqat obyekti. Kursun məqsəd və vəzifələri. Etnologiya elminin inkişaf mərhələləri. Avropada etnologiya elmi, Rusiyada etnologiya elminin formalaşması, tədqiqatların istiqaməti, etnoqrafik elmi cəmiyyətlər, Avropa, keçmiş SSRİ və Azərbaycan alimlərinin etnoqrafiya elminin inkişafında rolu. Etnologiya aid konsepsiyalar və nəzəri istiqamətlər (Bioloji konsepsiya, Dualistik konsepsiya, evolyusionizm, diffuzionizm, strukturalizm, funksionalizm, freydizm, neofreydizm və s.).

Etnologiyanın tədqiqat metodları (yazılı mənbələr, şifahi-folklor, arxeoloji materiallar, statistik metod, çöl tədqiqatları). Etnologiyanın humanitar biliklər sistemində yeri və digər elmlərlə əlaqələri (antropologiya, sosiologiya, kulturologiya, etnoqrafiya, psixologiya və s.).

Mövzu: 22. ETNOS VƏ ETNİK PROSESLƏR

Etnos və onun əsas əlamətləri. Etnosun xarakterində varislik, inkişaf və müəyyən zaman kəsiyində dəyişkənlik kimi hallar. Etnos nəzəriyyəsi. Etnogenez və etnik tarix anlayışları. Etnik tarixin xalqın sosial-iqtisadi, siyasi, mədəni tarixi ilə bağlılığı. Etnosun parametrlərinin zamana görə dəyişməsi. Etnik proseslər anlayışı. Etnik proseslərin tipləri: evolyusion (təkamül) və transfarmasion (dəyişmə). Etnoayırıcı proseslər (parsiasiya, separasiya). Etnobirləşdirici proseslər (konsolidasiya, assimilyasiya, inteqrasiya.). “Adaptasiya”, “akkulturasiya”, “miksasiya” anlayışları. Miqrasiya problemi.

Miqrasiya anlayışı. Miqrasiya nəzəriyyəsi. Miqrasiya nəzəriyyəsinin yaranması (XIX-XX əsrin kəsiyində). Miqrasiya nəzəriyyəsinin diffuzionizmin bütün çoxsaylı istiqamətlərinin əsasını təşkil etməsi. XX əsrin 30-40-cı illərinin sovet etnoqrafiya elmində N.Y.Marrın ardıcıllarının miqrasiyanın tarixi əhəmiyyətini inkar etməsi. Miqrasiyanın etnososioloji prinsiplər əsasında öyrənilməsi. Miqrasiyanın etnososial problemləri. Miqrasiyanın idarə olunmasına əsas yanaşmalar və problemə etnososioloji yanaşmanın spesifikliyi. Miqrasiya müasir dövrün problemi kimi. Azərbaycan xalqının tarixində miqrasiyanın rolu. Müasir dövrdə Azərbaycanda miqrasiya problemi, onun real səbəbləri və tənzimlənməsi. Qanuni və qanunsuz miqrasiya.

Mövzu: 23. MÜASİR DÖVRDƏ ETNOLOGİYAYA AİD NƏZƏRİ İSTİQAMƏTLƏR

Primordializmin (essensializm) formalaşması və inkişaf xüsusiyyətləri. Primordial əlaqələr anlayışı. 1970-1980-cı illərdə primordializmin tənqidi. Etnos nəzəriyyəsi və primordializm: oxşarlıq və fərqlər. Etnologiyada postmodernizm və onun əsas xüsusiyyətləri. Postmodernizmdə subyekt və obyekt. İnstrumentalizmin (situasionizm, mobilizasionizm) yaranması və inkişaf istiqamətləri. Etnik mobilizasiya anlayışı. Etnikliyin siyasi və iqtisadi proseslərlə bağlılığı problemləri. Müasir dövrdə instrumentalizmin tənqidi. Konstruktivizm: formalaşması və inkişaf istiqamətləri (B.Anderson). Etnik konstruktivizmin fəlsəfi kökləri. Konstruktivizm və mikrososiologiya. Etnik şifrələr və onun konstruksiyalaşdırılması. Müasir dövrdə konstruktivizmin tənqidi.

Mövzu: 24. MÜASİR DÖVRDƏ ETNİK ÖZÜNÜDƏRK PROBLEMLƏRİ

Etnik özünüdərk məsələsinin öyrənilməsi. Etnik özünüdərk etnosun başlıca əlaməti kimi. Etnik və sosial olanın özünüdərkdə qarşılıqlı münasibəti. Etnosentrizm anlayışı. Etnik identifikasiya. Etnik identikliyin formalaşması və davamlılığı. Etnik identikliyin dəyişən amillər. Etnik identiklik problemlərinə konstruktivizm baxımından yanaşma. Etnik identikliyin tipləri. Pozitiv etnik identiklik. Etnoeqozm. Etnotəcridlik. Milli fanatizm. Etnik identikliyin dərki. Etnik identikliyin formaları. Monoetnik və bietnik identiklik. Etnomədəni marginallıq. Etnik identiklik və tolerantlıq.

Mövzu: 25. MÜASİR ETNOLOGİYADA MİLLƏT VƏ MİLLƏTÇİLİK

Millət anlayışı və onun tarixi evolyusiyası. Millət və dövlət: etatistik (fransız) və kulturoloji (alman) yanaşması. Millət və etnik birlik. Milli ideya və milli ideologiya. Milli mənlik şüuru. Millət fenomeninin öyrənilməsinə tarixi və konstruktivistik baxışlar. Millət “xəyali birlik” kimi (“imagined comunites”). Millətçilik fenomeni, onun mənşəyi və

xarakteri. Millətçiliyin mənbələri. Millətçiliyin tipologiyası. Millətçilik etnotsentrizmin tarixi forması kimi. Millətçiliyin kulturoloji nəzəriyyəsi (B.Anderson). Millət və millətçilik E.Qellnerin və E. Xobsbaumun əsərlərində.

Mövzu: 26. ETNOPSİXOLOGİYA

Etnopisxologiya anlayışı. Etnosun psixoloji strukturu. Etnik psixologiyanın mahiyyəti. Etnik psixologiyanın səviyyələri. Etnopisxologiyanın mənbələri: psixologiya, etnoqrafiya, etnologiya və b. Etnopisxologiyanın digər elmlərlə əlaqələri. Psixoloji istiqamətli etnik konsepsiyalar. Etnosun psixologiyasının statik və dinamik komponentləri. Şəxsiyyətin formalaşması yolları – sosiallaşma, inkulturasiya, individuallaşma. Inkulturasiya prosesinin keçdiyi mərhələlər. Çox mədəniyyətli cəmiyyətlərdə şəxsiyyətin formalaşmasında və etnik kimliyin müəyyənləşdirilməsində valideynlərin rolu. Daxili və qarşılıqlı nikahların etnosun dayanıqlığında və inkişafında rolu. Qarşılıqlı nikahlardan doğulan uşaqların psixoloji xüsusiyyətləri. Milli xarakter anlayışı və onun xarakterik cəhətləri. Azərbaycan xalqının formalaşmasının tarixi – psixoloji əsasları.

Mövzu: 27. ETNOPOLİTOLOGİYANIN ƏSAS İSTİQAMƏTLƏRİ

Etnopolitologiya və etnopolitika. Etnopolitologiyanın bir elm kimi yaranması və inkişafı. Müxtəlif etnik mədəniyyətlərdə hakimiyyət məsələsinin öyrənilməsi problemləri. Etnik və etnomilli amillərin siyasi hakimiyyət və onun fəaliyyətinə təsiri. Etnosun siyasi statusu. Etnik qrupların siyasi və hüquqi statusu və onların hakimiyyətlə qarşılıqlı münasibətləri. Etnik azlıq anlayışı elmdə və beynəlxalq hüquqi praktikada. Yerli xalq anlayışı («native people») beynəlxalq və milli qanunvericilikdə. Vətəndaş haqları ilə etnik birliklərin haqları arasındakı ziddiyyətlər. Etnosiyasi konfliktlər və hərəkatlar. Etnik siyasətin beynəlxalq qiymətləndirilməsi (milli azlıqların hüquqlarının diplomatiya, humanitar missiyalarla və hərbi əməliyyatlarla qorunması). Etnosun siyasiləşməsinə qloballaşma proseslərinin təsiri. Azərbaycanda milli azlıqlarla bağlı dövlət siyasəti.

Mövzu: 28. ETNOSOSİOLOGİYA

Etnososiologiya anlayışı və onun mahiyyəti. Cəmiyyət. Etnos sosial qruplaşmanın bir forması kimi. Etnososiologiya etnologiya və sosiologiyanın qarşılıqlı əlaqələrinin nəticəsi kimi. Etnososiologiya və elm sistemində onun yeri. Etnososiologiyada empirik və nəzəri məsələlər. Etnosun sosiologiyası. Millətin sosial strukturu. Millət və xalq. Millət və etnos. Millətin sosial strukturunun iqtisadi əsasları. Sosial strukturun mədəni aspektləri. Miqrasiyanın etnososioloji prinsiplər əsasında öyrənilməsi. Miqrasiyanın etnososial problemləri.

Mövzu: 29. ETNİKLƏRARASI VƏ MİLLİ KONFLİKTLƏR

Etnik və milli münasibətlərin özünəməxsusluğu və onların ictimai münasibətlər sistemində yeri. Etnik konfliktlər və onların səbəbləri. Etnik risk faktoru və onun konfliktlərin yaranmasındakı rolu. Etnik konfliktlərin təbiəti. Etniklərarası münaqişələrin ərazi, iqtisadi, sosial, siyasi və s. kimi səbəbləri. Etnik konfliktlərin tipologiyası və formaları. Etnik konfliktlərin inkişaf mərhələləri. Etnik konfliktlərin həlli yollarının forma və vasitələri. Müasir dövrdə Azərbaycanda etniklərarası münasibətlər.

Mövzu: 30. ETNOSLAR ARASI ƏLAQƏLƏR

Etnomədəni qarşılıqlı əlaqələr nəzəriyyəsi. Etnomədəni əlaqələr və onların nəticələri. Ənənəvi mədəniyyət və müasirlik. Modernləşmə prosesi. Etnik mədəniyyət və

onun funksiyaları. Etnik stereotip və etnik obraz. Dünya xalqlarının etnik obrazı. Adət və ənənələrin rolu. Multikulturalizm.

5102.01 "Etnoqrafiya və etnologiya" Fəlsəfə doktoru proqramı üzrə doktorantura pilləsinə qəbul imtahanının sualları

1. Etnologiya bir elm kimi. Etnologiyanın predmeti və məqsədləri
2. Etnologiyanın elmi bilik sahəsi kimi təşəkkülü
3. Etnologiyanin predmeti haqqında təsəvvürlərin təkamülü
4. Etnologiya, etnoqrafiya, mədəni və sosial antropologiya anlayışları arasındakı əlaqə
5. Etnoloji tədqiqatların metodları
6. Etnoqrafiyanın humanitar və təbiət elmləri ilə əlaqəsi
7. Mif və ritual: dinin etnoloji tədqiqı
8. Etnik qruplar və etnik proseslər
9. Müasir etnososial proseslər
10. Dünya əhalisinin təsnifat növləri
11. Mədəni – təsərrüfat tipləri və mədəni areallar
12. Fiziki antropologiya və etnoloji tədqiqatlar. Dünya xalqlarının antropoloji təsnifatı.
13. Etnik birlıklər və dil: dünya xalqlarının linqvistik təsnifatı
14. Etnik özünüdərk və etnik kimlik anlayışı
15. Etnik mədəniyyət: mahiyyəti və funksiyaları
16. Ənənəvi mədəniyyətin əsas xüsusiyyətləri
17. Ənənəvi mədəniyyətdə adət, ayin və ritual
18. Ənənəvi cəmiyyətlərin modernləşməsinin mahiyyəti və onun formaları
19. Millətlərarası ünsiyyətin mahiyyəti və əsas formaları
20. Müasir dünyada etnik proseslər
21. Etnoqrafiya elminin ümumelmi anlayışları
22. Ailə və nikah münasibətləri ilə bağlı etnoloji anlayışlar
23. Maddi mədəniyyətlə bağlı etnoloji anlayışlar
24. Mənəvi mədəniyyətlə bağlı etnoloji anlayışlar
25. Mədəni dairələr və mədəni-tarixi məktəb cərəyanları
26. Etnoqrafiyada strukturalizm
27. Mədəni relyativizm və neotəkamülçülük
28. Etnologiyanın təşəkkülü və inkişafının ilk mərhələləri. Təkamülçülük
29. Etnologiyada diffuziyanizm və funksionalizm
30. F. Boasın "tarixi məktəbi" və "mədəniyyət və şəxsiyyət" məktəbi.
31. Etnologiyada sosioloji istiqamət

32. Azərbaycanda etnologiyanın təşəkkülü və inkişafının ilkin mərhələləri
33. Müasir mərhələdə Azərbaycan etnologiyası
34. Sovet dövründə Azərbaycanda etnoloji tədqiqatlar
35. Xalq, etnos, etnik birlik, etniklik anlayışlarının mahiyyəti və qarşılıqlı əlaqəsi.
36. Etnologiyada irqi-antropoloji istiqamət
37. Etnologiya anlayışı. Xalqların etnogenezi və etnik tarixi
38. İnkulturasiya : prosesin mahiyyəti, mərhələləri, xüsusiyyətləri
39. Etnopsixologiya
40. Etnik münasibətlər (etnik stereotiplər, etnik yanlışlıqlar və qərəzlər, etnomərkəzlılık, millətçilik, şovinizm).
41. Etnik adaptasiya. Etnik akkulturasiya. Etnik assimilyasiya.
42. Etnik münaqişə: anlayışı və səbəbləri. Etnik münaqişələrin tipologiyası
43. İslam, onun istiqamətləri və cərəyanları
44. Bəşər tarixində dini ideyaların və sistemlərin təkamülü
45. ABŞ və Kanada əhalisi: antropoloji, linqvistik və dini xüsusiyyətləri
46. Latın Amerikası əhalisi: antropoloji, linqvistik və dini xüsusiyyətləri
47. Şimali Qafqaz xalqları, məişət və mədəniyyətinin xüsusiyyətləri
48. Orta Asiya və Qazaxıstan xalqları
49. Şimali Afrika və Saxara xalqları
50. Yeni Dünyanın tarixi və etnoqrafik bölgələri: Amerika hindularının mənşəyi problemi.
51. Sibir xalqlarının mədəni - təsərrüfat tipləri
52. Avstraliyanın aborigenləri: mədəni-təsərrüfat tipləri, mədəniyyət və gündəlik həyat xüsusiyyətləri
53. Papuaslar, mikroneziyalılar, polineziyalılar və melanezyalılar.
54. Afrika qitəsi ölkələrinin linqvistik və antropoloji tərkibi
55. Buşmenlər, hottentotlar, piqmeylər: mədəni-təsərrüfat tipləri, mədəniyyət və gündəlik həyat xüsusiyyətləri
56. Mərkəzi Afrika xalqları. Etnokasta dövlətiləri.
57. Preri hinduları: mədəni-təsərrüfat tipləri, qəbilələri, mədəni və gündəlik həyat xüsusiyyətləri.
58. Mezoamerika və Cənubi Amerika etnoslarının sivilizasiyaları
59. Cənubi Asiya əhalisinin etnik və dini tərkibi
60. Amerikanın etnik tarixinin əsas mərhələləri. Amerika hindularının dünya mədəniyyətinə verdiyi töhfələr.
61. Şərqi Avropa xalqları: antropoloji, linqvistik və dini xüsusiyyətləri
62. Mərkəzi, Qərbi və Şimali Avropa xalqları: antropoloji, linqvistik və dini xüsusiyyətləri.
63 . Uzaq Şərq xalqları: antropoloji, linqvistik və konfessional xüsusiyyətləri.

64. Cənub-Qərbi Asiya xalqları: mədəni və məişət özəllikləri
65. İran xalqları
66. Türkiyə xalqları
67. Pakistan xalqları
68. Qərbi Asiyanın ərəb ölkələri və İsrail xalqları
69. Cənubi Qafqaz əhalisinin etnoloji xüsusiyyətləri
70. Tropik Afrika xalqları.
71. Cənubi Afrika və Madaqaskar xalqları
72. Azərbaycanlıların ənənəvi xalq təqvimi və təqvim ayinləri
73. Həyat dövriyyəsinin mərasimləri. Azərbaycanlılarin doğumla bağlı ayin və ənənələri
74. Həyat dövriyyəsinin mərasimləri. Azərbaycanda nikah və toy mərasimləri
75. Həyat dövriyyəsinin mərasimləri. Azərbaycanlıların dəfn mərasimi
76. Azərbaycanlıların gündəlik məişət mərasim və ayinləri
77. Azərbaycanlıların dini ayinləri
78. Azərbaycanlıların etnogenezi probleminə əsas yanaşmalar
79. Azərbaycanın tarixi-etnoqrafik bölgələri və Azərbaycanın мüasir əhalisinin etnik tərkibi
80. Azərbaycanlıların ənənəvi kişi geyimləri və onların səciyyəsi
81. Azərbaycanlıların ənənəvi qadın geyimləri və onların səciyyəsi
82. Azərbaycanın ənənəvi süfrə mədəniyyəti
83. Azərbaycanlıların ənənəvi əkinçilik təsərrüfatı
84. Azərbaycanda ənənəvi yaşayış məskənləri
85. Azərbaycanlılarda ənənəvi maldarlıq və onun əsas tipləri
86. Azərbaycanda xalçaçııəq sənəti
87. Azərbaycanda sənətkarlıq mərkəzləri
88. Azərbaycanlıların xalq bayramları və onların təsnifi
89. Şifahi xalq yaradıcılığının azərbaycanlıların ənənəvi mədəniyyətində yeri
90. Elmi biliklər sistemində etnologiya. Etnologiyanın Funksiyaları
91. Ənənəvi mədəniyyətdə adət və mərasimlər. Ayin və ritual növləri. Şamanizm.
92. Ənənəvi mədəniyyətdə əşyaların yeri və istifadəsi. Totemizm və fetişizm
93. Etnogenez anlayışı, etnik qrupların formalaşması və inkişafının xüsusiyyətləri, etnogenez nəzəriyyələri
94. Mədəniyyət və onun etnik funksiyaları
95 . Etnomədəni inkişafın xüsusiyyətləri və etnik azlıqların milli dilinin qorunması problemi
96. Xalqların etnokonfessional təsnifatı. Dünya dinləri arasındakı əsas fərqlər, onların yayılması və müəyyən etnik qruplarla əlaqəsi.
97. Novruz bayramının tarixi kökləri, ənənəvi atributları və onların əhəmiyyəti

98. Azərbaycanlılarda ənənəvi oyun və əyləncələr
99. Azərbaycanlılarda ənənəvi qarşılıqlı yardım formaları, süni qohumuq adətləri
100. Azərbaycanda ənənəvi evlər

TÖVSİYYƏ OLUNAN ƏDƏBİYYAT

Abdulova G.Azərbaycan milli kişi geyimləri. Bakı, 2020.
Azərbaycan etnoqrafiyası. I-III cildlər. Bakı, 2007
Bünyadov T. Ə. Azərbaycanda əkinçiliyin inkişaf tarixinə dair. Bakı, 1964.
Bünyadov T. Ə. Azərbaycanda maldarlığın inkişaf tarixindən. Bakı, 1969.
Bünyadova Ş. Azərbaycan qonaqpərvərliyi. B. Elm, 2005
Bünyadova Ş. Azərbaycanın təsərrüfatı və maddi ədəniyyəti (XII - XVI əsrlər) B. Elm, 2007
Cavadov Q. C. Azərbaycanın azsaylı xalqları və milli azlıqları. Bakı, Elm, 2000.
Dadaşzadə M. A. Azərbaycan xalqının orta əsr mənəvi mədəniyyəti. Bakı, Elm, 1985.
Həvilov H. Dünya xalqları etnoqrafiyası. Dərslik. Bakı, 1999.
Vəliyev F.İ. XIX-XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanın maddi mədəniyyəti (tarixi-etnoqrafik tədqiqat). Bakı, Şərq-Qərb, 2010
Quliyeva N. M. Etnoqrafiya və etnologiya. Dərs vəsaiti. Bakı, 2009.
Qeybullayev Q.Ə. Azərbaycanlılarda ailə və nigah. Bakı, Elm, 1994.
Məmmədli Ə.Ə. Müasir cəmiyyət və etnomədəni müxtəliflik (Etnoloji oçerklər). Bakı, 2017.
Mustafayev A. N. Azərbaycanın maddi mədəniyyət tarixi (etnoqrafik materiallar əsasında tipoloji tədqiqat). Bakı, "Bakı Universiteti" nəşriyyatı, 2009.
Азербайджанцы. Историко-этнографический очерк. (Под ред. А.Аббасова). Баку, Чашыоглу, 1998.
Азербайджанцы/отв.ред А.Мамедли, Л.Т.Соловьева; Институт этнологии и антропологии им. Н.Н.Миклухо-Маклая РАН; Институт археологии и этнографии Национальная академия наук Азербайджана НАНА.Москва: Наука, 2017.708
Алекперов А.К. Исследования по археологии и этнографии Азербайджана. Баку, 1960
Белик А.А. Культурология. Антропологические теории культур. Москва,Российский гос. гуманит. ун-т. М.,1999.
Керимов Э. А. Очерки истории этнографии Азербайджана и русско-азербайджанских этнографических связей (XVIII-XIX). Баку, 1985
Итс Р.Ф. Введение в этнографию. Ленинград, 1991.
Народы и религии мира: энциклопедия (Под ред. академика В.А. Тишкова). Москва, 1999.
Народы мира: историко-этнографический справочник (Под ред. академика Ю.В. Бромлея). Москва, 1988.
Народы мира. Этнографические очерки. Наука, Москва, 1956.
Мамедов К. Этнография народов Кавказа. Баку, 2013
Мамедли А.Э. Современные этнокультурные процессы в Азербайджане: основные тенденции и перспективы. Баку, "Издательство Университет Хазар", 2008

Садохин А. П., Грушевицкая Т. Г. Этнология. Москва, Высшая школа, 2000
Свод этнографических понятий и терминов: Социально-экономические отношения и соционормативная культура. Москва, 1986.
Свод этнографических понятий и терминов: Этнография и смежные дисциплины. Этнографические субдисциплины, школы и направления, методы. Москва, 1988.
Свод этнографических понятий и терминов: Материальная культура. М., 1989.
Свод этнографических понятий и терминов: Народные знания. Фольклор. Народное искусство. Москва, 1991.
Свод этнографических понятий и терминов: Религиозные верования. Москва, 1993
Токарев С.А. История зарубежной этнографии. М., 1978.
Чебоксаров Н.Н., Чебоксарова И.А. Народы, расы, культуры. М., 1985
Этнология: учебник для высших учебных заведений (Под. ред. Г.Е. Маркова, В.В. Пименова). Москва, 1994
Этнология / под ред. Татьяна Алексеевна Титовой. Казань:Изд-во Казан. ун-та,2017- 404 с.
Народы Кавказа. Этнографические очерки. В 2-х томах. Москва, Издательство Академии наук СССР, 1960-1962.
Никишенков А.А. История британской социальной антропологии. Санкт-Петербург, 2007.
Эванс-Причард Э. История антропологической мысли. Москва, Восточная литература, 2003
Eriksen T.H., Nielsen F.S. A History of Anthropology. London - Sterling, Virginia, 2001